અમે મફતને પરણાવ્યો

અમારો મફત આમ તો પૂરો બત્રીસ લક્ષણો. અરે, બત્રીસ શું પૂરો તેત્રીસ લક્ષણો પણ કરમની કઠણાઈ કે એ પરણવામાંથી રહી ગયેલો. એની પરણવાની ઉંમર થઈ ત્યાં એના બાપ ગુજરી ગયા. બેચાર મહિનામાં એનાં મા પણ ભગવાનના દરબારમાં પહોંચી ગયાં. એના બાપે એને માટે ભલે બીજું કશું ન કર્યું હોય પણ એ એને વારસામાં પાંચ લાખનું મકાન અને બેએક લાખની રોકડ આપતા ગયેલા. પણ વાડ વગર વેલો ચઢે કેમ? કોઈ એને માટે બે સારાં વાણ કહેનારું તો જોઈએ ને!

ઊલટું નાતવાળાએ એનાં લગન આડે વિઘન નાંખ્યા કરેલાં ને એમાં મફતની ઉંમર પાંત્રીસનો આંકડો વટાવી ગયેલી. છેલ્લે છેલ્લે તો અમે બધા દોસ્તદારોએ પણ એનાં લગન માટે દોડાદોડ કરવામાં કશી મણા રાખેલી નહીં પણ એમની પાટીદારની નાતમાં અમારા જેવા બીજી નાતવાળાનું ઉપજે શું?

મફત અમારી સાથે હોય ત્યારે કોઈ વાંઢાની મશ્કરી કરીએ કે કોઈના લગનની વાત કરીએ તો મફતનું મ્હોં એવું ઊતરી જતું કે અમને એ વાત કરવા બદલ પસ્તાવો થતો. છેવટે અમે બધાએ મનથી નક્કી કર્યું કે એળે નહીં તો બેળેય મફતને પરણાવવો જ. અમે એની નાતના જાણીતા એવા એક લગન-દલાલ મગન પૂજાને સાધ્યા. વાત પાટે ચઢે તો એમને પાંચસો રૂપિયા આપવાની વાત કરી એટલે તો પછી પૂછવું જ શું? અમારો એ તુક્કો કામયાબ સાબિત થયો.

બે જ દિવસમાં મગનભાઈ હસતે મ્હોંએ મળવા આવી પહોંચ્યા. એમણે વાત શરૂ કરીઃ 'જુઓ મહાપરાણે એક અસામીને તૈયાર કર્યો છે. એને બે છોકરીઓ છે. બેય પરણાવવા જેવડી થઈ ગઈ છે ને એની પાસે કશી તેવડ નથી. એવોએ તો એક જ વાત કરતો હતો કે મોટી પરણાવું પણ એ નાનીના લગનનો બધો ખર્ચો આપતો હોય તો હા, નહીં તો ના.'

'એટલા બધા તે હોતા હશે? લગન સાદાઈથી કરે તોય પંદર હજાર તો થઈ જાય.' મેં કહ્યું.

'એ તો ઓવી વાત કરે. એનેય ખબર છે કે એટલા કોઈ ન આપે. જો એટલા આપનાર મળ્યો હોત તો એની બેય છોડીઓ આટલી મોટી શાની થઈ હોત? મેં એનો તાગ લઈ જોયો છે. એ પાંચેક હજારમાં માની જશે એમ લાગે છે.' મગનભાઈએ કહ્યું.

'એને કહેવું હતું ને કે અહીં તો છોકરી રાજ કરશે.' મેં મગનભાઈને મફતની સાહ્યબીનો ચિતાર આપવા પ્રયત્ન કર્યો.

'તે મેં એને નહીં કહ્યું હોય? આવી પટલાઈ કરતાં કરતાં આ ધોળાં થયાં છે. જો તમારી પાંચ હજારની તૈયારી હોય તો હું આગળ વાત ચલાવું.' મગનભાઈએ સીધી મૂળ વાત કરી.

'એનો વાંધો નહીં પણ આપણે જાનમાં વધારે નહીં તોય સોએક માણસો તો લઈ જવાં પડશે. તે એમની આગતા-સ્વાગતા તો કરશે ને?' મગનભાઈની વાતથી ઉત્સાહમાં આવી ગયેલો મફત બોલ્યો.

'જુઓ ભાઈ, આ તો ગજવે ઘાલવાની વાત થઈ. આમાંથી એવોએ કાણી પાઈએય કાઢશે નહીં. કાં તો સાદુ કરો કે પછી જાનની વ્યવસ્થા આપણે જ ખાનગીમાં કરી લઈએ તો વાત બને.' મગનભાઈએ કાને હાથ દઈ દીધા.

મફત કહે મારે જાન તો લઈ જ જવી પડે. મેં કહ્યું: ‘લાખ ભેગા સવા લાખ. જાનની મહેમાનગતિનો ખર્ચ મફત વેઠી લેશે. એ બહુબહુ તો પાંચ હજાર થશે. એનું બિલ આપણે પાછલે બારણેથી ચૂકવીશું. લોકો તો એમ જ સમજશે કે વેવાઈએ સારી પરોણાગત કરી. એમનુંય સારું દેખાશે.’

મફતેય મૂંડી હલાવીને એમાં સહકાર આપ્યો. આનાથી બમણી રકમ હોત તોય આજે એ ઝાલ્યો રહે એવો ક્યાં હતો?

ને મગનભાઈએ કામ કરી બતાવ્યું. બે જ દિવસમાં એમણે છોકરી જોવાની ને માટલીની વિધિ પતાવડાવી દીધી ને પંદર દિવસમાં લગનનું મૂરત પણ કઢાવી લાવ્યા. હજુ મફતની નાતવાળાને કશું સમજાય એ પહેલાં તો બધું પાકું થઈ ગયું.

ને નક્કી કરેલે દિવસે મફતભાઈ ઘોડે ચઢ્યા. એક લક્ઝરી(?) બસ, એક મેટાડોર અને એક કારમાં હકડેઠઠ માણસો ભરીને અમારો રસાલો ઊપડ્યો મફતને પરણાવવા. અમે બધા મિત્રો બસમાં બેઠા હતા, મેટાડોરમાં બધી સ્ત્રીઓ હતી અને વરની કારમાં એનાં મામા ફોઈનાં એવાં વધારે નહીં તોય દસેક જણ મફતને ઘેરીને બેસી ગયાં હતાં.

અમારી પચાસની કેપેસીટીવાળી બસમાં નહીંનહી તોય સીત્તેર માણસો તો ચઢી જ બેઠા હોઈશું. બસની જેટલી બારીઓ હતી એના કરતાં વધારે માથાં એમાંથી બહાર ડોકાઈ રહ્યાં હતાં. એવામાં કોઈએ બૂમ પાડીઃ 'બધા માથાં અંદર રાખજો, બસ નળીમાં પેસે છે.' ને જેમ કમાન્ડરનો ઓર્ડર છૂટે ને અમલ થાય એમ બધાં માથાં અંદર પેસી ગયાં.

પણ નળીમાંનાં ઝૈડાં એમને એમ છોડે ખરાં? એમણે બારીઓમાંથી જોરદાર આક્રમણ કરવા માંડ્યું. નળી પસાર કરતાંમાં તો કોઈની આંખ પટાઈ હતી તો કોઈને કપાળે કે ગાલે ઉઝરડા પડ્યા હતા તો કોઈને કપાળે તો સાથિયાય ચિતરાઈ ગયા હતા. આખી બસમાં ઝૈડાં પરથી ઉડેલી ધૂળ અને પાંદડાં ઊડ્યા કરતાં હતાં.

આ તો થઈ એ આક્રમણની પહેલી ઝલક એની બીજી ઝલકનો નઝારો તો હવે શરૂ થવાનો હતો. એ ઊડતી ધૂળની ડમરી સમી ત્યાં બધાંને શરીરે સામટી ખંજવાળ ઊપડી. ત્યાં કોઈએ બૂમ પાડી અલ્યા ફ્રૂવેચ ઊડી છે. ને એ સાંભળતાં જાણે બધાંને સામટી ખંજવાળ શરૂ થઈ ગઈ. કોઈએ માથાનાં લટિયાં ઝાપટવા માંડ્યાં તો કોઈએ કપડાં ખંખેરવા માંડ્યાં. આનાથી તો જેને ફ્રૂવેચ નહોતી લાગી એનેય લાગી. કોઈ બોચીએ ખંજવાળવા માંડ્યું તો કોઈ બરડે તો કોઈ ગળે. વેવાઈને ગામ પહોંચતાં તો બધા ખંજવાળથી જાણે અધમૂઆ થઈ ગયા હતા.

જેવા જાનને ઉતારે પહોંચ્યા કે તરત કેટલાકે કપડાં કાઢવાની પરવા કર્યા સિવાય પીવાનું પાણી ભરેલી માટલી માથે રેડી દીધી તો કેટલાકે ખમીસ કે પહેરણ કાઢી ખંખેરતાં આખા ઉતારામાં ફ્રૂવેચ ફેલાવવી શરૂ કરી દીધી. એક તો ભર શિયાળાની ઠંડી અને તાજી માટલીનું હીમ જેવું ઠંડુ પાણી. બધા ઠંડીથી ધ્રુજવા માંડ્યા. કેટલાક ઉતારાની ચાદરોથી ડીલ કોરાં કરતા એ જ ચાદરો ઓઢીને હોકા ભરવા કરેલી તાપણી પાસે તાપવા બેસી ગયા. કેટલાકે ચાદરો પહેરી લીધી ને ભીનાં કપડાં તાપણી પર ધરીને સૂકવવા માંડ્યાં. પણ જેમજેમ રાત ઢળવા માંડી તેમતેમ ઠંડીનો ચમકારો પણ વધવા માંડ્યો. વળી તાપણીમાં ઊમેળવાનાં લાકડાં પણ ખૂટવા માંડ્યાં હતાં.

વહેલાં આવી ગયેલાં વરની ગાડીવાળાં ને મેટાડોરવાળાં કોઈને નાનાં વાહનોને કારણે ફ્રૂવેચનો પ્રસાદ ચાખવાનો વારો આવ્યો ન હતો એટલે એમને તો હસવામાં મજા પડતી હતી. એ લોકો બીજા બધાને જાણે ટીબી થયો હોય એમ એમનાથી ફ્રૂવેચની બીકે આઘા રહેતા હતા.

ત્યાં વરને તોરણે લાવવાનું તેડું આવ્યું. બધા સજાગ થઈ ગયા. બધાએ અડધાં સૂકાયેલાં કપડાં પાછાં પહેરી લીધાં. ગમે તેમ તોય આ તેડાથી બધા આનંદમાં આવી ગયા હતા કારણ કે વર તોરણે ચઢે એમાં જમવાનું તેડું પણ આવી જતું હતું. એટલે ઉલ્લાસભેર બધા મફતને પરણાવવા ઊપડ્યા.

જાનમાં એક મફત જ એવો હતો કે જેના પર ઠંડીની અસર થઈ હોય એમ લાગતું ન હતું. આજે તો એના મનની વરસોની મુરાદ પૂરી થઈ રહી હતી પછી એને ઢંડી લાગે ખરી? મફતને લઈને અમારો વરઘોડો નીકળ્યો. મફતની ગાડીમાં એની બે બહેનો ને બીજાં પાંચસાત છોકરાં ચઢી બેઠાં હતાં એટલે એને વધારાની હૂંફ મળતી હતી.

થોડે દૂર ગયા કે ઠંડીએ મફતનેય પોતાનો ચમકારો બતાવવો શરૂ કરી દીધો. મફતે લેંઘા પર સીલ્કનો ઝભ્ભો પહેર્યો હતો. ઉપર વેંતની જેકેટ. એનાથી આ ઠંડી રોકાય ખરી? થોડી વારમાં એય ધૃજવા માંડ્યો. જાનૈયા બધા આવી ઠંડીની ગણતરીએ તૈયાર થઈને

પહેરવા ઓઢવાની વેતરણ કરીને આવેલા એય જ્યાં ઠુંઠવાતા હતા ત્યાં મફતની તો શી વલે?

જેમતેમ કરીને ભાઈ, અમે માંડવે પહોંચ્યા. ઠુંઠવાતો મફત ગાડીમાંથી ઊતર્યો કે વાળંદે એને બાવડેથી પકડી બાજઠ પર ઊભો કરી દીધો. એય વહેલી તકે માંડવામાં પેસી જવાની ઉતાવળમાં જ હતો ને. મફતનાં સાસુ એને પોંકવા આવ્યાં એ તો પાંચ ફૂટથીય ઓછાં ઊંચાં. એક તો મફત પૂરો છ ફૂટ ઊંચો ને પાછો બાજટ પર ઊભેલો એટલે ઊંટ ઉકરડે ચઢ્યા જેવો ઘાટ થયો હતો. પુરોહિતે મફતનાં સાસુના હાથમાં પાંચ શેરિયો લોટો પકડાવી દીધો ને વરના માથા પર પાંચ વખત ફેરવવા કહ્યું. ને મફતનાં સાસુએ એમ કરવા પ્રયત્ન કર્યો એમનાથી મફતના માથા સુધી પહોંચાય ખરું!

પણ અમારો ભાથી આજે વરરાજા બન્યો હતો તે જરાય નીચો નમે ખરો? છેવટે મેં એના કાનમાં ફૂંક મારી એટલે એ જરા નીચો નમ્યો. એનાં સાસુએ પરાણે ઊંચાં થઈને એને માથેથી લોટો વાળવા માંડ્યો. એમ કરતાં એમના હાથમાંથી લોટો સરક્યો. ને લોટાને બચાવવા જતાં એમાંનું બધું પાણી મફતના માથા પર પડ્યું ને ત્યાંથી કપડાં પલાળતું સીધું મફતના પગે ઊતરી ગયું.

એક તો શિયાળાની કાતીલ ઠંડીથી ઠરેલું પાણી ને ઉતારેથી અહીં આવતાં ઠંડીમાં ઠુંઠવાએલો મફત. મફતને કમકમીયાં આવી ગયાં. ચોરીમાં બેઠા પછીય મફત એવો તો ધ્રૂજતો હતો કે એની સાથે એની નીચેનો બાજઠ પણ હાલંડોલમ થતો હતો. છેવટે જ્યારે ચોરીમાં અગ્નિ પ્રગટાવવામાં આવ્યો ત્યારે એને જરા શાતા વળી હોય એમ લાગ્યું.

એ ઓછું હોય એમ જાનવળાને બેસવા માટે માંડવાના દરવાજા પાસે ખૂલ્લામાં ગાદલાં પાથર્યાં હતાં. એટલે જાનમાંના સમજુ માણસો તો જમ્યા પછી મફતને પરણતો રહેવા દઈને ઉતારા ભેગા થઈ ગયા હતા. કેટલાક તો ઉતારે ઓઢવા માટે જતાં જતાં એકએક બેબે વધારાનાં ગાદલાંય બગલમાં મારતા ગયા હતા. પણ અમે તો મફતના ખાસ દોસ્તો. અમારે તો મફતને પરણાવ્યાનો પૂરો લ્હાવો લેવો જ પડ્યો.

આજે એ વાતને ચાર વરસ વીતી ગયાં છે છતાં મફતનાં લગનની વાતે અમને આજેય કમકમીયાં આવી જાય છે.